

Romano hangos

ROMSKÝ HLAS • ČTRNÁCTIDENÍK ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE • ROČNÍK 26 • ČÍSLO 11 • VYŠLO 31. SRPNA 2024

CENA 24 Kč

Prázdniny

v Komunitním centru

SRNM Olomouc

strana 3

Veronika Kačová:

Miri šukar luludori...

I. část povídky

strana 4

Prezident podepsal zákon

o korespondenční volbě

strana 5

ZPRÁVY

80 – Evropou obchází strašidlo...

PRAHA – Agentura pro sociální začleňování bude i po roce 2025 působit pod ministerstvem pro místní rozvoj, financovány budou její jednotlivé projekty, v příštím roce se na jejím fungování bude penězi podílet i ministerstvo. O rozhodnutí vlády informoval po jednání kabinetu ministr pro místní rozvoj Ivan Bartoš (Piráti). Ocenil, že agentura má dál pracovat v současném rozsahu. Vláda zvažovala několik variant budoucího fungování instituce včetně útlumu její činnosti.

ČESKÁ REPUBLIKA – V Česku dál ubývá exekucí a lidí, kteří v nich jsou. Roste ale podíl zadlužených s více exekučními řízeními naráz. Letos ve druhém čtvrtletí mělo 631 500 lidí zhruba 3,7 milionu exekucí. Případů je meziročně méně téměř o desetinu a dlužníků a dlužnic zhruba o čtyři procenta.

PORTUGALSKO – Server YouTube odstranil videokanal portugalské krajně pravicové skupiny Grupo 1143 kvůli porušení zásad o nenávistných projevech. Stalo se tak poté, co server obdržel od amerického deníku The New York Times (NYT) dotazy týkající se aktivit skupiny. Podle agentury Reuters o tom společnost YouTube informovala v úterý.

Romové a Židé se dochovali do dnešních dnů, přestože jim to ostatní moc nepřáli. Co mají společného? Zatímco jedni si vytvořili svůj stát, ti druzí i nadále riskují to, že v případě nebezpečí se nebudou mít kde schovat. Riskují víc než předtím, protože již nekočují, ale jen žijí na cizím území, trpí ponížením a zlá slova, sem tam dochází na etnický motivované vraždy Romů.

Utrpení a krutost vystřídalo velké politické a kulturní úsilí dát život v Evropě novou příchut – příchut svobody a možnosti, aby každý, kdo chce, mohl poznávat celý svět a všechno živé v něm, možnosti mít práci nebo podnikat, a tak plnit svoje sny. Proto anticiganismus a antisemitismus v takovém prostředí nemohou být považovány za nic jiného než za mentální selhání jednotlivců, nikoliv za tradiční životní styl nebo dokonce za projev zdravého vlastnictví. Romové a Židé dnes žijí v Evropě, jsou mezi nimi chudí i bohatí, zdraví a nemocní, velice schopní i méně... Evropa si otevírá nové obzory a novou budoucnost, ve které každý bez rozdílu, jen na základě osobních kvalit, může být kýmkoliv a může se mít tak, jak bude chtít.

Nenávist vůči evropským hodnotám, netrpělivost, pocit ztráty kulturní či sexuální identity vyvolává v lidech zlobu. Vidíme, že ten, kdo

foto: Shutterstock

nenáviděl, nenávidět bude i nadále. Mnohem horší je to, že se nacismus jako falešné obvinění a argument pro všechny nezdary společnosti předává lehce novým generacím. Zároveň způsob vyprávění o holocaustu a obrazovost, se kterou se média snaží vyhnět zlého ducha

posledých lidí, postupně ztrácí kontrast. Tradiční antisemitismus je v Rusku známý a blízký jako balalajka, vychází z představy, že Židé získávají moc, tahají za nitky a ničí svoje hostitele. Objevuje se v ruských médiích s pravidelnou rytmičkou. Dnes, když potkáme někoho,

kdo nenávidí zároveň Romy, LGBT+ a zpochybňuje holocaust, s největší pravděpodobností zpochybní i ruskou agresi směřující ke vzkříšení státního giganta padlého pro svou neživotoschopnost.

Pokračování na str. 5

Šatník Vesna – díky dobrovolnictví!

foto: archiv spolku Vesna

Šatník Vesna funguje v Brně přes tři roky – od května 2021. Původně byl zaměřen na rodiny v nouzi z Brna a širokého okolí. V létě 2021 pomáhal zpracovat přebytky pomocí v obcích zasazených tornadem, fungoval i po celou dobu covidu. V roce 2021 tvořilo jeho stálé návštěvníky zhruba 300 rodin z Brna a okolí, českých i romských.

Od samého počátku ruské agrese vůči Ukrajině se stal Šatník centrem pomoci ukrajinským rodinám a v této pomoci pokračuje dosud. Šatník je nyní místem, kde se setkává sociální pomoc s ekologickou udržitelností. Šatník je nízkoprahový jak pro klienty, tak i pro dáře, přispívá k rozvoji dárcovství a zapojování veřejnosti do řešení sociálních témat.

Pomáhat ostatním

Spoléhá na vzájemnou pomoc, solidaritu a dobrovolnictví. Několik koordinátorek vede velký tým dob-

rovolnic a dobrovolníků, který se skládá z teenagerů i seniorů, z klientů sociálních služeb, studentek i podnikatelek, z Češek, Ukrajinek a dalších cizinek žijících v Brně.

Od založení Šatníku v roce 2021 se mnoho klientek zapojovalo do činnosti jako dobrovolnice, některé z nich nárazově, další pravidelně. Několik klientek touto cestou postoupilo i do placených pozic Vesny a působí jako koordinátorky dne, organizátorky volnočasových aktivit, lektorky, jedna z nich se stala členkou vedení organizace.

Je škoda, že mezi dobrovolnicemi z řad klientek nejsou žádné Romky. Dobrovolnictví je totiž skvělá příležitost k seznámení se s novými lidmi, navázání užitečných kontaktů, překonání bariér bránících lepšimu pracovnímu uplatnění... Těmi bariérami myslíme kromě jiného i nízké sebevědomí, strach z cesty do nezná-

Pokračování na str. 4

Pietní shromáždění 20. 8. 2024
v Hodoníně u Kunštátu. Památníku
holokaustu Romů a Sintů na Moravě

V úterý 20. 8. 2024 od 11 hodin se uskutečnilo v Hodoníně u Kunštátu, Památníku holokaustu Romů a Sintů na Moravě, na místě bývalého koncentračního tábora, Pietní shromáždění k uctění památky obětí holokaustu. Pietní akt se konal také v Černovicích na místním hřbitově.

V letošním roce uplynulo již 81 let od vypravení hromadného transportu romských mužů, žen a dětí z tábora v Hodoníně u Kunštátu do koncentračního a vyhlazovacího tábora Auschwitz II-Birkenau. Většina z transportovaných se už nikdy nevrátila. V samotném hodonínském táboře během internace zahynulo podle posledních výzkumů 207 osob včetně dětí. Hodonínský tábor je jedno ze dvou míst (druhým je tábor v Letech u Písku), kde byly za II. světové války nuceně koncentrovány celé rodiny českých a moravských Romů a Sintů. Na tomto autentickém místě vznikl Památník, který je ve správě Muzea romské kultury.

Na pietní akt byly vypraveny dva autobusy pro potomky přeživších (z Brna a Olomouce).

Pietní shromáždění bylo zahájeno v atriu Památníku v 11 hodin, hudební doprovod zajistila zpěvačka Tamia Richterová s kapelou.

Tento rok pronesli pietní projevy zejména potomci přeživších hodonínského tábora i další pamětníci místních událostí.

Do programu bylo zařazeno také představení knihy Zilli Schmidt (v překladu Rubena Pellara) *Bůh měl se mnou nějaký plán* a také čtení z této knihy.

Po bloku proslovů se shromáždění přesunulo k nouzovému pohřebišti Žalov, kde proběhlo uctění památky obětí tábora modlitbou kněze a květinovými dary.

Jakožto doprovodný program se konala komentovaná prohlídka stálé expozice *Tábor Hodonín u Kunštátu: Průsečík tragických osudů 1940–1950. Střední Evropa*. V Památníku jsou k vidění také krátkodobé výstavy věnované Československým letcům v RAF a výstava *Příběhy přeživších*, zpracovávající téma vzpomínek na koncentrační tábor v Letech u Písku. Program byl završen uctěním památky zejména dětských obětí tzv. cikánského tábora na hřbitově v nedaleké obci Černovice.

Karolina Spielmannová
foto: Muzeum romské kultury

Do konce roku 2025 bude možné o téměř všechny dávky žádat digitálně, slibuje Jurečka

Téměř o všechny dávky a podpory bude možné do konce volebního období na podzim 2025 žádat digitálně. V příštím roce budou moci lidé přes internet začít podávat žádosti o podporu v nezaměstnanosti, příspěvky na péči, dávky pro postižené či novou dávku, která po reformě nahradí čtyři dosavadní příspěvky. Novinářům to ve čtvrtek řekl ministr práce Marian Jurečka (KDU-ČSL). Elektronické žádosti začal resort zavádět před rokem. Teď je možné on-line žádat o rodičovskou, příspěvek na bydlení, přídatek na dítě a důchod. Podle Jurečky si je jen přes mobil, tablet či počítač bez návštěvy úřadů vyřídilo dosud 182.000 lidí.

„Za rok jsme výrazně nad tím, co jsme očekávali jako minimální hodnoty. Skvělý posun je v tom, že máme 182.000 lidí, kteří na úřad už vůbec nemuseli přijít,“ uvedl Jurečka.

Od loňského srpna je možné elektronicky žádat o rodičovskou a od prosince o příspěvek na bydlení, přídatek na dítě a penzi. Digitálně dorazily téměř tři pětiny žádostí o rodičovskou, přes dvě pětiny o příspěvek na bydlení, bezmála dvě pětiny o dětské přídatky a sedm procent žádostí o starobní důchod. Jurečka podotkl, že víc využívají on-line systém lidé v Praze a Brně. Sociální správa dostala v hlavním městě elektronicky téměř pětinu žádostí o starobní penzi.

Podle ministerského harmono-

gramu by mělo být od ledna na dálku možné zapsání do evidence uchazečů o práci a žádání o podporu v nezaměstnanosti. Od května příštího roku by se měla digitalizovat agenda dětských skupin. Od července se má zavést nová dávka, která nahradí čtyři dosavadní příspěvky. Také její vyřizování má být digitální. Od pololetí se spustí takzvané jednotné měsíční hlášení zaměstnavatelů (JMZH). Elektronicky budou úřadům a státu poskytovat údaje o zaměstnancích a jejich výdělích. Od září 2025 by pak lidé mohli přes aplikaci žádat o příspěvky na péči a dávky pro postižené na mobilitu či pomůcky.

„U všech věcí je rozjetý legislativní proces. Stane se to v průběhu příštích 12 měsíců. Na konci funkčního období nebude muset 95 procent klientů chodit na úřady... Cíl je dostat se prakticky až na nějaké drobnosti na sto procent. Člověk, když nebude chtít na úřad chodit,

tak nebude muset,“ řekl Jurečka. Dál bude ale možné podat žádosti i přímo v úřadech s asistencí pracovníků.

Formuláře budou žadatelé vyplňovat přes aplikace na portálu Jenda. Přihlásí se do něj s pomocí elektronické identity, tedy třeba té bankovní. Zadávat by měli jen údaje, které úřady nemohou získat z jiných databází a registrů, uvedli zástupci resortu. Podle šéfa ministerského odboru IT Karla Trpkoše dokládání informací ubývá pro domácnosti i zaměstnavatele. JMZH nahrazuje zhruba 30 ze 64 formulářů, řekl Trpkoš. Digitalizuje se postupně i zpracování, potřeba není tolik úředníků. V úřadech práce by ale měli zůstat, zaměří se na poradenství a práci s klienty.

Ministerstvo v minulých volebních obdobích sklízelo ostrou kritiku za nefunkční informační systémy. V posledním roce digitalizaci výrazně zrychlilo. **ČTK**

Soud bude rozhodovat o podmíněčném propuštění dalšího žháře 18. září

Okresní soud v Karvině bude v září znovu projednávat žádost o podmíněčné propuštění, kterou podal Jaromír Lukeš odsouzený k 22 letům za rasově motivovaný žhářský útok na romskou rodinu ve Vítkově v roce 2009. Ve vězení strávil přes 15 let. Soud už má k dispozici psychologický posudek, který si v květnu vyžádal. ČTK to řekla mluvčí soudu Lucie Blahutová.

Ze čtyř mužů odsouzených za útok na romskou rodinu byli loni podmíněčně propuštěni z vězení dva. Ve výkonu trestu zůstává Lukeš a David Vaculík. „Psychologický posudek už máme. Projednávání bude pokračovat 18. září v 08:30,“ uvedla Blahutová. Pokud soud nepřipustí doplňující důkazní návrhy, měl by v ten den i rozhodnout.

Lukeš v květnu u soudu vyjádřil lítost nad svým činem. Zástupci vězňů i probační a mediační služba jeho žádost podpořili. Resocializace odsouzeného je podle nich možná. Ve vězení se chová vzorně. V případě propuštění by ale musel podle služby splnit několik podmí-

nek. Například by se nesměl objevovat v Budišově nad Budišovkou na Opavsku, kde žije rodina popálené romské dívky Natálky. Nesměl by ji ani kontaktovat. Jedině prostřednictvím služby.

Lukeš, který se aktivně hlásil k neonacistické scéně na Opavsku, byl jedním z iniciátorů útoku. Podle dřívějšího rozsudku to byl on, kdo

vytípal dům ve Vítkově, na který skupinka sympatizantů extrémní pravice 18. dubna 2009 krátce před půlnocí zaútočila. Tři maskovaní pachatelé tehdy vhodili do oken přízemního domu každý po jedné zápalné lahvi naplněné benzinem. Pak žháři ujeli autem, v němž čekal jejich komplic. Mohutný požár, který pachatelé založili, málem připravil

o život tehdy ani ne dvouletou holčičku a zranil její matku a otce.

V době útoku bylo v domě osm lidí. Nejhůř dopadla právě malá Natálka, která utrpěla popáleniny na téměř 80 procentech těla. V kritickém stavu byla převezena do nemocnice, z níž ji lékaři propustili po osmi měsících. Dívka přišla o tři prsty na ruce a má další doživotní

následky, opakovaně musí podstoupit operace. S méně vážným zraněním vyvázla z hořícího domu dívka matka Anna Siváková a také její partner Pavel Kudrik.

Matka popálené Natálky s Lukešovým propuštěním nesouhlasí. „Přišli jsme o majetek, zdraví i budoucnost. Když byli propuštěni první dva žháři, nemohli jsme tomu uvěřit. (Lukeš) splácí malé částky. Omluvný dopis poslal po více než deseti letech,“ uvedla ve vyjádření, které soudkyně přečetla. Markus Pápe, který zastupuje otce Natálky Pavla Kudrika, řekl, že podle něj Lukeš neplní podmínky nutné pro propuštění. „Například neplatí škodu,“ řekl. Odsouzení mají Natálce zaplatit přes devět milionů korun a dalších přibližně sedm milionů korun pojišťovně.

Šumperský okresní soud loni v květnu podmíněčně propustil z vězení první dva odsouzené Václava Cojocarua a Ivo Müllera. Odpykali si dvě třetiny trestu za pokus o několikanásobnou rasově motivovanou vraždu. **ČTK**

Prázdniny v Komunitním centru SRNM Olomouc

Motto: Udržet naši krásnou hudbu, písně veselé i tklivé, romský jazyk a čardáš.

V komunitním centru SRNM Olomouc zajišťujeme dětem z Olomouce a Pěnčína pravidelné volnočasové aktivity, taneční, sportovní i vzdělávací.

V době letního volna se jim snažíme zabezpečit také speciální akce. Prázdninové dny tak byly plné zábavy, tradic i vzpomínek na zmizelé příbuzné.

Už před prázdninami začala našim tanečnicím sezóna, když 15. června vystoupily na tradiční romské mši na Svatém kopečku u Olomouce.

O prázdninách proběhl od 15. do 20. 7. letní tábor, jehož cílovou skupinou byly romské děti a mládež z rodin ohrožených sociálním vyloučením. Zaměřen byl na trénování romských tanců (slovenský, olášský, maďarský čardáš). Celkem se letního tábora zúčastnilo 23 dětí. Díky realizovanému táboru přišly děti na jiné myšlenky, našly nové kamarády, měly pravidelnou stravu, ale především se odtrhly od domácích prací a povinností, osamostatnily se, poznaly přírodu a došlo k včasné primární prevenci patologických jevů. Probíhaly intenzivní

taneční workshopy – příprava na festival Romaňi Gilí a na taneční soutěže v Hranicích a Ostravě. Sport je u dětí také oblíbený – vynikají ve fotbale, běhu, vybíjené, ping-pongu, ale bavily je i vědomostní soutěže, kvízy, slovní autobus, malování. Věnovaly se také zdokonalování v romštině. Je smutné, že mnohé děti romské řeči nerozumí. Trénovaly výslovnost, překlad, velmi jim pomáhají texty písní, které zpívají.

10. 8. se konal 17. ročník festivalu tradiční romské hudby a tance Romaňi Gilí Olomouc. Tentokrát proběhl po dlouhém hledání prostor, spojeném s nechutí pronajímatelů poskytnout prostor romskému festivalu (aniž by měli k tomu důvod), v pavilonu E na Flóře Olomouc. Děkujeme jim za důvěru, kterou jsme ani na 17. ročníku nezklamali a vše proběhlo podle plánu. Romové oslavili nejen festival, ale připomněli si i romské tradice, den Romů a další významné dny romské historie. Slavilo se jak jinak než hudbou, zpěvem, tancem. Krásné fotografie starých řemesel a hudebníků si prohlédli dospělí hosté i děti, divili se oděvům, jaké se dříve nosily. Děti Ternore a Princes předvedly čardáš sloven-

ský, maďarský, olášský, také zabořovala latina. Příbuzní i hosté tleskali, babičky měly radost z malých vnuček. Vystřídalo se pět kapel, 14 tanečnic, zúčastnilo se 79 dospělých, cca 100 dětí a mládeže. Setkání bylo úžasné, všichni se shodli, že se po dlouhé pauze příjemně pobavili. Překvapila nás návštěva majority – byli nadšení, vydrželi s námi do konce, také se učili čardáš, děkovali nám za krásnou zábavu.

20. 8. 2024 se konal celodenní výlet na pietní akt v Hodoníně u Kunštátu. Muzeum romské kultury nám umožnilo vypravit autobus až na místo, proto se olomoučtí Romové zúčastnili v hojném počtu. Zde si děti i mladí dospělí mohli poslechnout, co vše museli vytrpět naši předkové, kteří byli z tábora v Hodoníně převezeni do Osvětí a většina z nich se nevrátila. Na pietní akt navázal plánovaný výlet pro děti, které navštěvují romštinu, do stálé expozice MRK v Brně.

Za podporu naší činnosti děkujeme Statutárnímu městu Olomouc, Olomouckému kraji, Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy a Ministerstvu kultury ČR.

Nick Budai, SRNM

Soud v Brně znovu otevře případ vydání knihy zpochybňující fakta o holokaustu

Městský soud v Brně se začne ve druhé polovině září zabývat případem vydání kontroverzní knihy Germara Rudolfa *Holocaust pod lupou*, která zpochybňuje fakta o holokaustu a oslavuje nacismus. Hlavní líčení mělo začít v poslední srpnovou středu, ale jeden ze zmocněnců obžalované právnické osoby vypověděl plnou moc. Novinářům to řekla státní zástupkyně Tereza Paseková. Žalobkyně viní z účasti na organizované zločinecké skupině a popírání genocidy čtyři lidi a tři firmy.

O hlavní líčení byl ze strany široké veřejnosti značný zájem, před soudní síní se sešly asi dvě desítky lidí. Dovnitř se ale veřejnost nedostala, po jednání se zúčastněnými stranami předsedkyně senátu Barbora Sýkorová jednání přeložila na pětadvacátého září. Žaloba se kromě knihy *Holocaust pod lupou* týká také dalších více než dvaceti titulů. Obžalobu před soudem si tak při zahájení hlavního líčení vyslechne Vítězslav Baránek, Pavel Kamas, Erik Sedláček a Lukáš Novák, také právní zástupci nakladatelství Guidemedia, Náš směr a Nakladatelství Pavel Kamas.

Knihy zpochybňující fakta o holokaustu vyšla v Česku v roce 2016 v nakladatelství Guidemedia. Případ souvisí s policejním zásahem v červnu 2020 v Brně a na dalších místech. Detektivové z Národní centrály proti organizovanému zločinu spolu s rakouskou policií tehdy zasahovali v Guidemedia a provedli také domovní prohlídky u lidí stojících za nakladatelstvím. O rok později padla obvinění. Vyslechli si je čtyři lidé a dvě firmy. Na základě stížností však obvinění byla zrušena. Trestní stíhání policie znovu zahájila loni v létě.

Nakladatelství Guidemedia v minulosti také vydalo projevy Adolfa Hitlera a čelilo obžalobě kvůli schvalování genocidy a podpoře hnutí směřujícího k potlačení lidských práv a svobod. Nejvyšší soud ale všechny aktéry zprostil obžaloby.

ČTK

Osobnosti vyzývají politické strany, aby se veřejně distancovaly od rasistické kampaně SPD, Trikolory a PRO

Skupina osobností a zástupců menšin vyzvala demokratické strany, ať se veřejně distancují od politického marketingu vyvolávajícího nenávisť ve společnosti. Výzva reaguje na kampaň SPD, Trikolory a PRO, konkrétně na plakát se dvěma romskými hochy s cigaretami. „Je to otevřený rasismus, snižování lidské důstojnosti, a to vše doprovázené nepřijatelným zneužíváním dětí v kampani,“ stojí ve výzvě, kterou ČTK poskytl divadelní režisér Břetislav Rychlík.

„Vyzýváme demokratické politické strany, ať se veřejně distancují od takového způsobu politického marketingu, od vyvolávání nenávisť ve společnosti,“ stojí v dokumentu, který podle Rychlíka dnes obdrží předsedové vládních stran, hnutí ANO, Zelených, SOCDEM a Přísahy.

Výzvu podpořili například ředitelka Muzea romské kultury Jana Horváthová, hudebnice Iva Bittová, pomocný biskup pražský a signatář Charty 77 Václav Malý, duchovní a pedagog Tomáš Halík, bývalý politik Petr Pithart nebo ředitel organizace ROMEA Zdeněk Ryšavý.

Snímek vytvořený s pomocí umělé inteligence zobrazuje chlapce s cigaretami. Je doplněn nápisem „Říkají, ať chodíme do školy, ale naši to maj na háku“ a proklamací, že podporu si zaslouží jenom ty rodiny, jejichž děti chodí do školy.

„Má to ve společnosti vyvolat dojem, jako by jen Romové neposílali svoje děti do školy, a jejich děti si navíc ze sociálních dávek kupují cigarety,“ uvádí výzva. Svalování viny na celou jednu skupinu obyvatel na základě etnického původu je podle výzvy nebezpečné a odporné.

Organizace ROMEA, středočeský krajský koordinátor pro menšiny Cyril Koky a další podali minulý týden trestní oznámení na hnutí SPD, jeho předsedu Tomia Okamuru, strany Trikolory a PRO a jejich marketéry, a to právě kvůli plakátu s romskými chlapci. Podle oznamo-

vatelů je rasistický, šíří nenávisť vůči romské menšině a hanobí ji. Policie už dříve zahájila úkony trestního řízení kvůli předchozímu plakátu SPD s mužem tmavé pleti s nožem v ruce. Ke kampani se vztahují také podané ústavní stížnosti.

Okamura minulý týden ČTK řekl, že trestní oznámení potvrzují, že SPD svými plakáty „udeřilo hřebíček na hlavičku“. Vyobrazení označil za alegorie. Doplnil, že SPD popisuje stav společnosti a oznamovatelé se místo řešení situace „rozčilují jak papíroví čertíci“. ČTK

Výzva demokratickým stranám k odmítnutí rasistických projevů ve volební kampani

Trojkoalice vedená SPD Tomia Okamury ve volební kampani šíří plakáty, kde dva malí romští kluci s cigaretami v ústech mluví takto: „Říkají, ať chodíme do školy, ale naši to maj na háku.“ Doprovází to slib voličům: „Sociální podporu zaslouží jenom ty rodiny, jejichž děti chodí do školy.“ Má to ve společnosti vyvolat dojem, jako by jen Romové neposílali svoje děti do školy a jejich děti si navíc ze sociálních dávek kupují cigarety.

Kancelář Veřejného ochránce práv odkazuje na Equinet, Evropskou síť orgánů pro rovné zacházení, která spojuje 49 orgánů pro rovné zacházení z 36 evropských zemí, včetně všech členských států EU. Equinet s obavou upozorňuje na zprávy o rostoucím počtu volebních kampaní v Evropě, které provází bezdůvodné svalování viny na jednotlivce či skupinu, obsahující diskriminující jazyk nebo nenávislné projevy proti určitým skupinám společnosti (...) diskriminace, obtěžování a nenávislné projevy, ideologie či promluvy ve volebních kampaních, které se zakládají na myšlenkách nebo teoriích utkvělé nadřazenosti jedné skupiny lidí kvůli jejich osobním charakteristikám, jsou přímo a nezbytně v rozporu s demokratickými principy a jsou způsobily oslabit základní hodnoty demokratických států a našich společných ústavních tradic.

Ve 21. století je svalování viny na celou jednu skupinu obyvatel na základě etnického původu nebezpečné a odporné! Je to otevřený rasismus, snižování lidské důstojnosti, a to vše doprovázené nepřijatelným zneužíváním dětí v kampani.

Vyzýváme demokratické politické strany, ať se veřejně distancují od šíření nenávisť ve společnosti. Ať soupeři volebními programy postavenými na střetu idejí, hodnot, nikoliv v rozporu s demokratickými tradicemi a v principu s preambulí Ústavy České republiky, která deklaruje, že jsme vlastní rovnoprávných, svobodných občanů.

Šatník Vesna – díky dobrovolnictví!

Dokončení ze str. 1

ma, obavu ze selhání, naprostou změnu životního rytmu – tedy všechno to, co zejména ženy odrazuje od hledání (lepšího) zaměstnání.

Nejen materiální pomoc

Pravidelné návštěvnice Šatníku dobře znají jeho atmosféru, vědí, že se s klientkami a klienty intenzivně komunikuje. Koordinátorky a dobrovolnice klientkám pomáhají nejen materiálně, ale poskytují jim i základní poradenství v různých životních situacích. Nejčastější témata, s nimiž se na Šatník klientky obracejí, je násilí v rodině či blízkém okolí, potřeba právního či sociálního poradenství, otázky bydlení, záležitosti týkající se vzdělávání dětí i dospělých, dluhy a finanční potíže... Klientkám Šatník poskytuje informace o dostupných odborných službách ostatních organizací, případně jim pomůže tyto služby přímo kontaktovat.

Propojování je základ

Koncepce Šatníku je poměrně odvážná, protože v sobě spojuje boj s chudobou, ekologii a bourání předsudků, boj proti rasismu a stigmatizaci chudoby.

Šatník získal od svého založení vysokou pozornost veřejnosti, která vítá takto nízkoprahovou, zároveň však transparentní a účinnou pomoc, a velmi ochotně se do ní zapojuje.

Kromě pravidelného provozu Šatníku se v něm konají i mimořádné akce, které už se staly tradicí. Letos už počtvrté při Školním dnu získaly děti základní vybavení do školy; některé školní potřeby jsou stále k dispozici a budou se vydávat až do vyčerpání zásob. Na podzim a na jaře se konají „převlékání Šatníku“, kdy se Šatník otevírá i pro neregistrované návštěvníky, kteří mají možnost odnést si maximum sezónního oblečení.

Všichni registrovaní návštěvníci a návštěvnice Šatníku pak dostávají z Vesny pravidelný newsletter, ve kterém jsou klientky zvány k dalším aktivitám Vesny – vzdělávací kurzy, kroužky pro děti, komunitní akce (například nedávné společné vaření varenků, pierogů a pišotu), přednášky, workshopy...

PRAKTICKY

- Šatník Vesna sídlí na Pellicově 2c.
  - Pro dárce má otevřeno ve středu, čtvrtek a neděli od 10 do 17 h.
  - Klientky a klienti přicházejí na základě objednání ve čtvrtek a neděli.
  - Registrace klientů: www.spolekvesna.cz/satnik
- Zájemci o dobrovolnictví se můžou hlásit koordinátorce: dobrovolnici@spolekvesna.cz

A o co je v Šatníku největší zájem?

Kromě sezónního oblečení a obuvi pro děti i dospělé návštěvnice shánějí veškeré vybavení domácnosti, od povlečení a ručníků přes nádobí až po dekorativní předměty. Děti mají radost z časopisů a knih, výtvarných a sportovních potřeb. Obrovský zájem je také o hygienické potřeby, včetně menstruačních, drogerii a kosmetiku.

Barbora Antonová

Příběh o cestování v čase

Miri šukar luludori...

I. část

Sára pracovala se svým strýčkem Lojzou už pěknou řadu let. Práce jí šla od ruky, ale nikdy si ji nezevšednila. Vždy do práce chodila s dobrou náladou a myšlenkou, že najde nějaký archeologický poklad z dávného století. Čeho se však nejvíce bála, byly lidské lebky, kosti, ostatky, ty jí vždy děsily. Pohled na ně jí nedělal dobře, vždy jí zvýšil tlak a měla zasmušilý výraz... Sára měla už od mala vztah ke starodávným řemeslům, jazykům a historií, proto si také vybrala tu nejlepší školu s tímto oborem. Už jako malá obdivovala starodávné vyřezávané truhly, staré nástroje a další předměty, které její babička s dědou měli schované na půdě. Bylo jich tam nespočet, a těch knížek... Přitahovaly ji věci ze starých dob, měla pro ně slabost. Ve škole patřila mezi ty nejlepší studenty a byla považovaná za „šprta“. Zrovna dokončila poslední semestr na vysoké škole a byla z ní archeoložka. Na svůj titul byla velice pyšná. Po škole Sára nechodila ven tak jako většina jejich kamarádů, kteří se chodili bavit a popíjet do místních hospůdek nebo kaváren, jen studovala a četla. Spolužáci jí měli samozřejmě za velkého podivína. Potkat jste ji mohli v krámku s čokoládou anebo v knihovně. Sára byla totiž do čokolády blázen. Nedala na ni dopustit a vždy jí nosila kousek s sebou. Sára pocházela z rodiny, která jí ve všem podporovala a vždy pro ni chtěla jen to nejlepší. Bydlela v čisté čtvrti, která se kousek propojovala s velkým, zeleným, ale divokým lesem, o kterém se říkalo, že se tam kdysi ztratil jeden místní chlapec. Nikdo neví, co za tím bylo, i když se to několikrát prošetřovalo. Domů Sára jezdila jen příležitostně, a to na svátky nebo Vánoce, dalo by se říct párkrát do roka. Ale s rodinou si každý den volala a vždy vyprávěla, co zrovna se strýčkem dělali nebo co na polích ve vykopávkách zrovna našli. Na svého strýčka nedala Sára nikdy dopustit, to on byl tím, který jí zasloužil a předával cenné zkušenosti. Děkovala, že ho má. Vnitřně cítila, že je se svým strýčkem nějak propojená. Milovala večery venku, kde si spolu rozdělali oheň a do rána si povídali. Jedli přitom opečené brambory a popíjeli pivo v plechovce. Sárů strýčkovo životní vyprávění vždy fascinovalo a přenášelo do jiných vzdálených míst, která v hloubi své duše chtěla jednou navštívit.

Jednou se Sáře zdál v noci sen. Ocitla se na zadním sedadle neznámého auta, které ujíždělo mnohem vyšší než povolenou rychlostí a pak

se svět pro ni zhroutil. Kvílení pneumatik, kdy na brzdění bylo už pozdě, narážející zvuk a pak výkřiky neznámých hlasů. V tu chvíli se Sára ze snu probudila a na těle měla studený pot, srdce jí litalo jak o závod a ruce se jí třáslly. Netušila, co jí sen chtěl říct, koukla na mobil a bylo 2:22 hodin. Času dost, tak si ještě šla zdřímnout, ale už neusnula. V hlavě měla příliš mnoho myšlenek. Další den se odevzdala opět pilnému studiu a práci na vykopávkách, kde dál odhrabávala zeminu matky přírody, když v jeden okamžik v napětí odstranila velký kus hlíny a nejdou řekla: „Copak to tu máme za poklad?“ Ale o žádný poklad nešlo... Našla jen nějaký starý předmět, vypadalo to jako drátěný šperk obalený hlínou. Sára předmět očistila od hlíny a byla překvapená, jak je šperk krásný a zdálo se jí celkem zachovalý. Netušila, z jaké doby pocházel, nikde se nepsal rok. Slunce jí svítilo do tváře, lehký vánek jí čečral její divoké černé vlasy a její oči se rozzářily radostí. Strýček její výraz pozoroval a nechtěl její zkoumání a nadšení z nalezeného předmětu vyrušit. Vyskočila a řekla: „Zlatooo, pravé zlato, strýčku, našla jsem zlato!“ Když k ní strýček netrpělivě doběhl, předmět mu opatrně podala. Strýček tu krásu celou prohlédl svou velkánskou lupou. Šperk byl buď pozlacený nebo byl opravdu zlatý, jednalo se o brož, která připomínala tvar růže, kolem dokola ji lemovaly trny, které stále na broži držely. Zezadu stál nápis „Miri šukar luludori, av manca pro drom“. Překlad toho nápisu však neznala a stáří předmětu taky ne. Byla to pro ni jedna velká otázka. Byla odbornice na starodávné texty, ale tento jazyk neznala. Stmívalo se a bylo na čase se vrátit domů. Nasedli do auta a Sáře se v hlavě promítal včerejší sen, ale nechtěla tomu dávat pozornost. Připadalo jí, že jedou nějak dlouho a byla příliš unavená, aby promluvila. Prstem přejela přes několik centimetrů dlouhý špendlík brože a slabým hlasem vykřikla: „Au!“ Ztraceně, měla by být opatrnější. Na kůži se jí objevila kapka krve. Obtočila si kolem prstu kousek trička. Naštěstí bylo černé, jinak by skvrnu z trička nikdy nedostala. „Miri šukar luludori, av manca pro drom.“ Zopakovala slova, která byla vyrytá na zadní straně šperku a dumala nad tím, co ta fráze asi znamená. Přemýšlela, že si text zkusí doma hodit do Google překladače a dostane odpověď. Byli už skoro doma, ale v tu chvíli Sárů přepadla neskutečná závrať. Vykřikla a držela se šperku tak silně,

jako by se o něj chtěla opřít, aby někam nespadla. Vše kolem ní se začalo nekontrolovaně točit, zvedal se jí žaludek a ona zalapala po dechu. Předklonila se, aby se opřela, ale nepomohlo to. Nahlas zasténala a myslela si, že se pozvrací. Z dálky slyšela někoho hrát na housle a někdo zpíval tak, jako by plakal. A pak v tu chvíli, v jeden okamžik, nevolnost ustoupila a Sárů pohltila tma. Když se probudila, ocitla se v nějaké neznámé vsi, kde poblíž stály stáje a v nich krásní černí koně a jejich zvuk kopyt připomínal nějakou hudbu. Bylo chladno a všude stály barevné vozy, jejichž zdobení Sára nepoznávala. Všude kolem viděla pracovat nebo postávat zvláštní snědé lidi s bílými zuby a krásnými černými vlasy jako havraní peří. Na sobě měli barevné oblečení, myslela si, že je někde v divadle, na nějaké scéně divadelní hry. Oheň hořel a všichni usedli kolem něj. Jeden z nich vytáhl housle a začal hrát, do tváře mu však nešlo vidět, stál k ní zády. Na hlavě měl posazený černý klobouk posetý sněhovými vločkami, které se snažely na zem. Pak začal zpívat. Píseň pro Sárů byla neznámá, neznámá tak jako její melodie byla i nesrozumitelná slova, která vycházela z jeho úst. Melodie byla smutná, hlas zpívajícího muže její srdce naplnil něčím, co nikdy nezažila. Byl to pocit naprosté svobody, lásky, ale i smutku zároveň. Možná se jednalo o nějaký rituál pro Bohy nebo pro obyvatele té vesnice. Chtělo se jí plakat nad tou krásou, když viděla, jak se všichni kolem ohně rozezpívali a hudba houslí se nesla všude kolem, ale netušila proč. Pak ji zahlédly jeho oči a hudba přestala hrát. Všichni kolem se otočili a spatřili ji, jak tam jen tak stojí a kouká na ně velkýma očima. Pozorovali se navzájem, až jedno z dětí řeklo: „Zlodějka, chtěla nám ukradnout naše krásné koně a zboží!“ Sára neměla nejmenší tušení, jak se tam dostala a co tam dělá. Přepadl ji strach a panika. Utíkala pryč, ale v tom mrazu jí na ledu podklouzla noha a upadla. Chtělo se jí brečet a rvát zároveň, kam se to jen propadla. To se jí však nepodařilo, protože v tu chvíli k ní jeden z mužů rychle přistoupil, hrozivě ji chytl, téměř ji zvedl do vzduchu, pevně jí zavázal obě ruce a táhl do vesnice. Sára kopala a křičela, ale marně. Neměla u sebe ani telefon, zůstal v autě u strýčka a spolu s ním i všechny osobní věci v batohu. Odvedl ji do vesnice, kde oheň stále hořel, ale už se stmívalo. Snažila se jim vysvětlit, že opravdu není žádná zlodějka a ukázala jim své kapsy.

Veronika Kačová

Vydávání Romano hangos podporuje Ministerstvo kultury České republiky

Prezident podepsal zákon o korespondenční volbě

Prezident Petr Pavel ve středu 28. srpna 2024 podepsal novelu zákona, která od příštího roku umožní obyvatelům České republiky žijícím v zahraničí volit korespondenčně v národních, evropských i prezidentských volbách. Tato změna bude mít významný dopad i na romskou komunitu žijící mimo Českou republiku. Novinka budou moci krajané využít poprvé už v příštím roce při sněmovních volbách, což se pokoušely změnit opoziční hnutí ANO a SPD, která u obyvatel ČR v cizině v minulých volbách příliš nebdovala. Novelu možná napadnou u Ústavního soudu.

Zastánci hlasování poštou poukazovali na to, že je tato metoda běžná ve většině evropských zemí a že je nutné zpřístupnit volební právo i Čechům v rozlehlých oblastech, pro něž je časově i finančně náročné cestovat kvůli hlasování i stovky kilometrů nebo několik dní na zastupitelský úřad.

S tím souhlasí Petra Gelbart, žijící v USA, která upozornila na dosavadní obtíže s účastí ve volebním procesu pro krajané žijící daleko od zastupitelských úřadů. „Českým Romům i ostatním krajanům žijícím v zahraničí dosud bylo prakticky znemožněno účastnit se volebního procesu, pokud zrovna nežili v blízkosti ambasády či konzulátu. Buď daný typ voleb existuje pouze na půdě České republiky, nebo je příliš časově a finančně náročné dojet se osobně na úřad. Já sice volím na newyorském konzulátu, ale pro drtivou většinu Romů žijících v Anglii, Severní Americe nebo v jiných zemích je zastupitelský úřad vzdálený několik hodin letadlem nebo jiným dopravním prostředkem. Od příštích voleb budou moci registrovaní zahraniční voliči poslat hlas takřka z pohodlí domova,“ uvedla pro zpravodajský server Romea.cz Petra Gelbart.

Oponenti zpochybňovali soulad korespondenční volby s ústavními požadavky na osobní a tajné hlasování. Podle ministra vnitra Víta Rakušana (STAN) novela zákona o správě voleb u očekávaného přezkoumání Ústavním soudem obstojí.

Nové možnosti pro Romy z ČR žijící v zahraničí

Gabriela Hrabaňová, ředitelka ERGO Network žijící v Bruselu, tento krok vítá. „Je to významný krok, který může přinést nejen Romům možnost aktivně se podílet na utváření politického dění doma,“ uvedla pro zpravodajský server Romea.cz Hrabaňová. „Stále mám české občanství a většinu rodiny v Česku, je pro mě důležité udržovat si spojení s domovem a pomáhat kultivovat české politické prostředí,“ dodala.

Nadšený je i Martin Grinvalský, který žije ve Velké Británii. „Život mimo Českou republiku mi umožní

nahlízet na společnost z různých úhlů pohledu. Díky tomu si dokážu vážit toho, co v ČR funguje dobře – ale zároveň si uvědomuji, co naopak ne. Korespondenční volba mi tak poskytuje možnost vyjádřit svůj názor na potřebné změny,“ řekl Grinvalský.

Podle Gabriely Hrabaňové může možnost volit ze zahraničí povzbudit další Romy, aby se zapojili a aktivně se podíleli na politice. „Vzhledem k tomu, že mnoho Romů žije v zahraničí, může korespondenční volba posílit i naše postavení jako komunity, a to jak doma, tak i v zahraničí. V neposlední řadě je důležité zabránit tomu, aby populisté a extremisté získali politickou většinu. Krajané mohou v této situaci sehrát významnou roli. Stačí se podívat na výsledky voleb na ambasádě v Belgii, kde žijí – trend otevřenosti je zde nepopíratelný,“ vysvětlila Hrabaňová.

„Korespondenční volba je podle mého názoru důležitým krokem pro všechny občany, včetně Romů, kteří odjeli do zahraničí, aby zlepšili svůj život. Pro mnohé z nich to byla nutnost, protože v ČR kvůli pomalým změnám, segregaci a institucionálnímu rasismu neměli odpovídající podmínky pro dobrý život,“ uvedl pro zpravodajský server Romea.cz Martin Grinvalský.

Ten také odmítl výtky některých odpůrců korespondenční volby, že krajané žijící v zahraničí nemají přímý kontakt s realitou v ČR. „Věřím, že mé pravidelné návštěvy několikrát ročně a neustálý kontakt s rodinou a přáteli mi umožňují udržovat aktuální přehled. Často spolu diskutujeme o tom, jak vládní rozhodnutí ovlivňují jejich životy, což mi poskytuje jasný obraz o situaci doma,“ řekl Martin Grinvalský.

Jak bude korespondenční volba probíhat

Korespondenční formu hlasování budou moci podle novely podobně jako dosud využít čeští občané, kteří budou zapsáni u místně příslušného zastupitelského úřadu do voličského seznamu. Museli by včas o hlasování poštou požádat a nahlásit

adresu, na kterou chtějí poslat doručovací a hlasovací obálky a identifikační lístek. Na nich volič stvrdí podpisem, že hlasoval sám za sebe.

Volební lístek si voliči vytisknou z informačního systému správy voleb, vloží do hlasovací obálky a tu pak s identifikačním lístkem dají do doručovací obálky, kterou odešlou zpět zastupitelskému úřadu. Okrskové volební komise v cizině otevřou po ukončení hlasování doručovací obálky a s pomocí identifikačních lístků zaznamenají ve voličských seznamech účast voliče. Zasláné hlasovací obálky pak volební komisaři smísí s ostatními ve volební urně.

Systém podle předkladatelů v zásadě vylučuje možnost, že by volič mohl hlasovat dvakrát, tedy korespondenčně i osobně. V případě osobního hlasování na zastupitelském úřadu v zahraničí by korespondenční hlas voliče nebyl tamní volební komisí započítán. Naopak Češi, kteří by chtěli hlasovat korespondenčně z ciziny, by se museli nejpozději 40 dnů před volbami zapsat do voličského seznamu u jednoho ze zastupitelských úřadů v zahraničí, čímž by přišli o možnost hlasovat v Česku.

Zachování možnosti osobního hlasování i v případě, že by volič nejprve hlasoval poštou, souvisí s jeho možným ovlivňováním. I kvůli tomu bude moci volič v zahraničí na základě plných moci vyzvednout na zastupitelském úřadu hlasovací sady nejvýše pro sedm dalších lidí. Ke schváleným úpravám patří i návrh, podle kterého budou moci do volebních komisí na zastupitelských úřadech nominovat své zástupce kandidující politické strany.

Hlasy z ciziny se budou započítávat do čtyř největších krajů místo původně navrhovaných dvou, což by mělo snížit jejich vliv na rozdělování mandátů. O tom, do kterého ze čtveřice krajů budou Češi v cizině volit, rozhodne los Státní volební komise. Zahraniční Češi v Evropě budou vybírat poslance ze dvou krajů, přičemž jeden z nich bude určen pro voliče ze zemí v pásu od Británie a Nizozemska přes Francii po Španělsko a Portugalsko. Další případně Čechům v Americe a čtvrtý zbývajícím krajanům. **ČTK**

80 – Evropou obchází strašidlo...

Dokončení ze str. 1

Jako u neponaučitelně ignorujících vlastní tragédie a tragédie svých soudů, po celém světě, média dlouhá desetiletí nemluvila o osudu Romů v Hitlerem otrávené Evropě. Evropa je jiná, je mnohem jednotnější, než byla před druhou světovou válkou. Jsou v ní i nadále Židé i Romové a jsou v ní i další etnické menšiny a názorové subkultury. A jsou v ní i nacisté. Letos vzpomínáme osmdesát let od okamžiku, kdy z tohoto světa odešli poslední oběti zdrůdné ješitnosti jednoho fetiša prahnoucího po nekonečné nadvládě nad světem, ze kterého vyloučil Romy a Židy, Poláky, Ukrajince a šel na Moskvu... tam mu došly síly. Svoje bitvy prohrál a mnoho desetiletí Evropa rozhání všechny pokusy autoritativního jednání ve svých institucích, demokratické státy udržují složitý demokratický mechanismus. Jenom v Moskvě ale v rytmu každoročních megalomanských vojenských oslav nakonec zvítězil Hitler in memoriam. Jak se to stalo?

Sabir Agalarov

Romští uprchlíci z Ukrajiny v ohrožení: Maďarská vláda přitvrzuje pravidla pro uprchlíky, změna dopadne nejvíce na Romy

V Maďarsku vstoupilo v platnost rozhodnutí vlády, podle kterého mají nárok na státní pomoc pouze běženci z oblastí Ukrajiny přímo dotčených válkou. V důsledku tak mohou tisíce ukrajinských uprchlíků v Maďarsku zůstat bez střechy nad hlavou, anebo budou nuceni se vrátit do vlasti, upozornil server BBC News na svém ruskojazyčném webu.

Maďarské úřady se řídí seznamem, na kterém je momentálně 13 z 24 ukrajinských oblastí vedeno jako regiony postižené válkou. Je na něm také Krym, který Rusko v rozporu s mezinárodním právem anektovalo v roce 2014. Seznam má být upravován každý měsíc. V Maďarsku podle BBC získalo azyl 31 000 ukrajinských občanů, ale není jasné, kolik z nich může o pomoc přijít.

Nová pravidla nahrazují systém, který fungoval od roku 2022, tedy od začátku ruské invaze na Ukrajinu. Do Maďarska tehdy přišly statisíce lidí utíkájících před válkou. Budapešť poskytla tisícům Ukrajincům právo na dotované bydlení a sociální dávky.

Nyní se tato privilegia mají omezit na uprchlíky z oblastí, ve kterých se bojuje či bojovalo. Neznamená to automatické vystěhování všech ostatních uprchlíků, ale od středy 21. srpna přestanou majitelé bytů dostávat dotace od státu, pokud ubytovali uprchlíky z jiných regionů.

Maďarští ochránci lidských práv tvrdí, že v nejzranitelnějším postavení se ocitnou Romové ze Zakarpatské oblasti Ukrajiny, z nichž mnozí žijí v Maďarsku v dočasných útulcích. Ty nyní mohou být uzavřeny. Jejich situaci zhoršuje skutečnost, že někteří z nich mají dvojí občanství, ukrajinské a maďarské, což jim znemožňuje usilovat o azyl v jiných zemích Evropské unie.

Praktické důsledky rozhodnutí maďarské vlády se projeví okamžitě. Jak informuje Evropské centrum pro práva Romů, hned 21. srpna bylo vystěhováno z ubytovny v obci Kocs celkem 120 romských žen a dětí, protože majitel nemovitosti přestal dostávat státní příspěvek. Jak informoval server 444.hu, po noci strávené na ulici byly tyto ženy a děti převezeny autobusem do dočasného ubytování ve městě Dorog, které zajistila charitativní organizace Maltézský řád. Toto ubytování však mohou využít pouze po dobu jednoho týdne. Maďarský Helsinský výbor, který situaci bedlivě sleduje, upozorňuje, že není jasné, co se s uprchlíky stane poté, ani jaký osud čeká další obyvatele jiných ubytovacích zařízení po celé zemi.

Maďarský premiér Viktor Orbán je jediným z unijních vůdců, který udržuje vztahy s ruským prezidentem Vladimírem Putinem. Maďarské úřady také odmítly poskytnout Ukrajině vojenskou pomoc a opakovaně vystupovaly proti podpoře od EU a NATO, dodala BBC.

Maďarsko krajně neochotně přijímá uprchlíky a migranty z jiných zemí světa. Soudní dvůr EU v červnu udělil Maďarsku pokutu 200 milionů eur (asi pět miliard Kč) za nesplnění jeho předchozího verdiktu ohledně rozhodnutí Budapešti povolit vstup do země pouze migrantům, kteří si žádost o postavení uprchlíka podali na zastupitelských úřadech mimo EU. Podle soudu se Maďarsko „úmyslně vyhýbá uplatňování společné unijní politiky jako celku“, což představuje „bezprecedentní a mimořádně závažné porušení unijního práva“.

Maďarsko zaujalo tvrdý postoj vůči migraci poté, co v roce 2015 do země vstoupilo více než milion uprchlíků, hlavně ze Sýrie zmítané válkou. Podle unijních pravidel ale kdokoli, kdo prchá před pronásledováním ve své vlasti, má právo požádat o ochranu a nemůže být vyhoštěn zpět do vlasti, pokud by mu tam hrozilo uvěznění, mučení či smrt, připomněla BBC.

ČTK

Kopaná není všechno...

Při odpoledním spání mě vzbudil velký křik. Mrknu se z okna a před panelákem je houf lidí. Panebože, co se stalo?

„Mařka, co se děje?“ volám na svou známou.

„Pojď ven, něco hrozného...“

„Zase někdo skočil z okna?“

„Ne, něco horšího!“

Rychle jsem na sebe natáhla kalhoty a tričko a utíkám po schodech. V hlavě se mi rojí hrozné představy.

Došla jsem k nim a hned se vyptávám: „Tak co...?“

„Koukej tam, vrtulník a už ho nakládají dovnitř...“

„Koho?“

„Auto srazilo kluka od sousedky, jel na kole...“

„Panebože, a kolik mu je?“ Pojal mě strach.

„Desetiletý kluk, velký fotbalista a výborný žák, chudák...“

„Pane jo, to je ale neštěstí, chudáci rodiče...“

„To máš pravdu...“

Koukáme všichni, jak se maminka toho chlapce cpe do vrtulníku, ale oni jí to nedovolí. Trhá si vlasy a hrozně nařiká. Vůbec se nedivím, jak se chová, chápu ji, to je opravdu velká bolest pro matku a otce. Vrtulník odletá a my všichni stojíme a díváme se na rodiče chlapce, jak se objímají a pláčou. Stojím jako sloup a nemůžu se pohnout.

Moje známá pláče a říká mi: „Jen ať ho z toho dostanou a ať ten kluk žije, neumím si představit, co bych dělala já na jejich místě. Ale já vím, že oni si gádže poradí, oni jsou silnější než my, co říkáš?“

„Nevím, neštěstí je pro všechny nedobré, je jedno, jestli je to bílý nebo černý, ale já se budu za toho chlapce modlit...“

„No, to já taky, je to hrozný, pojd, půjdeme dovnitř...“

„Jo, jo, já na ty nohy musím pomalu...“

„Jasně, ani já nemůžu na nohy, jsme na tom stejně, máme už staré kosti...“

„Nevíš, jak se to stalo?“

„Nevím, ale kluci říkali, že jeli skoro po chodníku a nějaké nákladní auto ho srazilo a ujelo...“

„To je hrozný...“

„Možná, že nevěděl, že ho srazil, to víš, velké auto...“

„Dneska jezdí každý moc rychle a je jim jedno, co se stane. Ti řidiči jsou třeba opilí a zfetovaný a potom...“

„Nevím, ale člověk si musí dávat pozor i na chodníku, věříš mi?“

„To víš, že jo.“

Už nemám ani náladu vykecávat, myslím na toho chlapečka a je mi ho moc líto. Pomalu jsme došli k našemu paneláku a rozloučila jsem se.

Není možné, aby si ti řidiči jezdili, jak se jim zlíbí, v obci.

Uběhlo čtrnáct dní a já potkala v krámě matku zraněného chlapce. Pozdravila jsem ji a ptám se na chlapce.

„Nerada vás obtěžuji, ale chci se zeptat na kluka, jak je na tom?“

„Děkuji za zájem, ale je to lepší malinko...“

„To jsem ráda...“

„Taky jsem ráda, že ho zachránili, ale bude to moc těžké. Ale bude žít a to je hlavní...“

„Z celého srdce vám to přeji...“

„Kluk je po velké operaci, ale pomalu se z toho dostává. Včera přišel na to, že mu vzali jednu nohu, byl z toho moc špatný, ale byla jsem u něj celou noc a domlouvala jsem mu. On myslí jenom na kopanou, ale říkám mu, že kopaná není všechno, život je důležitý, je z toho moc smutný. Budeme mít s manželem hodně co prožít, abychom mu pomohli. Moje jediný srdíčko je na tom moc psychicky špatně, ale já věřím, že to zvládneme, hlavně, že žije!“

„Máte pravdu, budu se za vás modlit, aby vám Bůh pomohl. Mějte se a pozdravujte kluka od nás všech!“ Paní se malinko usmála a poděkovala mi.

Moje myšlenky se zaobírají tím klukem, skutečně to má těžké, ale hlavně je, že žije! Mnoho dětí rádo sportuje a mnohým je práno štěstí a radost ze života. A já doufám a přeji tomu chlapci, aby se dožil více radosti...

Irena Eliášová

Oda na kames (To nechceš)

Představujeme dvouletý projekt organizace ARA ART, jehož cílem je mapovat nenávistné projevy a násilí vůči romské menšině na internetu i v reálném životě. Program nabízí svým klientům bezplatné právní a advokátní služby. Více se o projektu dočtete v rozhovoru s Andreou Bučkovou, advokátní a analytickou expertkou organizace. Přeji příjemné čtení.

Dobrý den, paní Bučková. Dovolte mi poděkovat Vám za Váš čas a zájem o rozhovor. Mohla byste našim čtenářům představit projekt ODA NA KAMES (To nechceš)?

Pre kontext by som v úvode rada ozrejmla, že naša organizácia ARA ART sa od svojho vzniku, teda viac ako 10 rokov, systematicky venuje téme intersekcionalnej diskriminácie Rómov a Rómkok. Preto je obsahové zameranie projektu ODA NA KAMES (česky To nechceš) prirodzeným a nadvazujúcim krokom v našej programovej činnosti, v rámci ktorej sa sústreďujeme na oblasť nenávistných prejavov a násilí z nenávisti voči rómskej menšine v off-line a on-line prostredí a zvýšenia ochrany ľudí z rómskej menšiny voči diskriminácii a nenávistným prejavom. Projekt sa skladá z 5 kľúčových aktivít, ktoré sme sa zaviazali uskutočniť počas trvania projektu.

O jaké aktivity se jedná?

Prvou aktivitou je monitoring a analýza nenávistných prejavov a predsudečného násilia. Druhou aktivitou je vzdelávanie sociálnych pracovníkov, terénnych sociálnych pracovníkov a terénnych pracovníkov. Ďalšou, v poradí treťou aktivitou je informačná a osvetová kampaň. Súčasťou projektu sú aj advokačné aktivity a v neposlednom rade poskytovanie bezplatnej právnej pomoci a poradenstva. Každá z týchto aktivít má svoje špecifické zameranie, ktoré by som rada stručne predstavila.

Od začiatku projektu robíme prostredníctvom špeciálnej programovej aplikácie pravidelný monitoring médií. Našou snahou je zaznamenať konkrétne formy a intenzitu nenávistných prejavov v online priestore, ktorým sú Rómovia a Rómkovia vystavovaní. Tieto informácie sú priebežne spracúvané a budú zdokumentované do analytického výstupu, ktorý budeme prezentovať odbornej aj laickej verejnosti v rámci advokačných aktivít.

Už v čase letných prázdnin a dovolení sme začali realizovať druhú aktivitu – vzdelávanie. Ide o komplexné tematické vzdelávanie v rozsahu 40 hodín, ktoré je určené pre ľudí, ktorí pracujú v oblasti poskytovania terénnych a sociálnych služieb, a ich klientmi a klientkami sú ľudia z najzraniteľnejšieho prostredia, teda aj Rómovia a Rómkovia. V rámci projektu sme sa zaviazali vyškoliť 50 osôb.

Minulý mesiac sme spustili prvú fázu osvetovej a informačnej kampane. Je to program s názvom (S) PRÁVNĚ PRO ROMKY A ROMY, v ktorom sa budeme venovať vždy

jednej téme resp. oblasti, kde sa Rómovia a Rómkovia potýkajú alebo môžu stretnúť s rôznymi formami diskriminácie. Ako formát sme si zvolili živé vysielanie, do ktorého sa môžu cez komentáre zapojiť tí, čo nás sledujú. Moderovaný program s právničkou má päť častí, každú z nich budeme vysielat raz do mesiaca vždy v rovnakom čase od 18.00 do 19.00 hod. Prvý diel bol odvysielaný 10. 7. a najbližšie vysielame 7. 8. 2024, kde sa budeme venovať téme diskriminácie v zamestnanosti a v prístupe k verejným službám. Druhá časť kampane máme naplánovanú na jeseň. Pôjde o sériu videí.

Celá osvetovo-informačná kampaň je určená najmä samotným Rómom a Rómkam. Naším cieľom a snahou je zvýšiť povedomie o ich možnostiach právnej ochrany, teda akými cestami a prostriedkami sa brániť proti diskriminácii a rovnako je našou úprimnou snahou ich motivovať, aby nepoľavili a neustupovali od svojich práv bojujúc proti diskriminácii, s ktorou sú mnohí každodenne konfrontovaní.

V rámci advokačných aktivít budeme okrem iného organizovať dva okrúhle stoly na národnej úrovni, kde jednak predstavíme projekt, ale zároveň budeme prezentovať výsledky našej činnosti, výstupnú analýzu a odporúčania smerom ku kľúčovým aktérom verejnej správy.

Poslednou aktivitou je poskytovanie bezplatnej právnej pomoci a poradenstva. Zameriavame sa na zabezpečovanie právnej podpory a zvýšenie ochrany obetí ako aj ich blízkych v oblasti diskriminácie, intersekcionalnej diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, homofóbie, násilia z nenávisti.

Jakým způsobem projekt k lidem promlouvá a pro koho je všeobecně určený?

Projekt je predovšetkým určený Rómom a Rómkam. Druhou skupinou sú hlavne osoby pracujúce v oblasti sociálnej práce a sociálnych služieb, a v neposlednom rade je to široká verejnosť.

Jakým způsobem by se na vás lidé měli obracet?

Telefonicke na čísle +420 775 621 790, e-mailom info@araart.cz, osobne v kancelárskych priestoroch v Prahe na adrese Oldřichova 106/49. Dôležité je uviesť, že pre LGBTQ+ Rómov a Rómkovia máme

zriadenú bezpečnú, anonymnú online poradňu <https://www.araart.cz/cs/poradna-a-krizova-pomoc/poradna-online>. Všetky potrebné informácie rovnako zverejňujeme aj na našom webe: www.araart.cz.

Z jakých zdrojů se projekt uskutečnil a jak dlouho potrvá?

Projekt je financovaný z Operačného programu Zamestnanosť plus 2021–2027 Ministerstva práce a sociálnych vecí. Projekt realizujeme od 1. 10. 2023 do 30. 9. 2025.

Jde o celorepublikový projekt?

Áno, projekt má celonárodnú pôsobnosť, teda nie je vymedzený konkrétnym krajom.

Jak jsou s tímto projektem seznámeny školy, neziskové organizace, či jiná sdružení, která pracují s Romy?

Všetky informácie o projekte zdieľame na našich sociálnych sieťach a na našom webovom portály, taktiež sa snažíme komunikovať o našich aktivitách cez organizácie, s ktorými dlhodobo spolupracujeme, využívame najmä platformu Romanonet, ktorá, ako iste viete, združuje viac ako desiatku rómskych organizácií, ktoré pracujú s Rómami a Rómkami alebo sa téme inklúzie dlhodobo venujú. Rovnako sa snažíme naše mediálne výstupy a promo informácie zdieľať s organizáciami, ktoré pracujú v oblasti medializácie a informovanosti – to sú naše bezprostredné komunikačné kanály. V neposlednom rade širíme informácie priamo cez databázu mimovládnych organizácií, ktorú pravidelne aktualizujeme vrátane koordinátorov a koordinátoriek pre rómske záležitosti, ktorí pracujú na jednotlivých krajských úradoch a majú svoju rozsiahlu sieť kontaktov.

Já Vám děkuji za velmi zajímavý rozhovor a přeji Vám osobně i organizačnímu týmu ARA ART všechno dobré. Vaše práce je vidět a moc vám všem fandím!

Vám, milí čtenáři, doporučuji se více s tímto projektem seznámit a sledovat webovú stránku, co je zrovna nového. A pokud se kdokoliv z vás ocitne v tíživé situaci v oblasti diskriminace, rasismu, xenofobie, násilí a jiné, neváhejte a obraťte se na poradňu ARA ART. Aven bach-tale! Buďte šťastní!

rozhovor vedla Veronika Kačová

Chystá se další ročník taneční soutěže Terne čercheňa

Rok se s rokem sešel a my tu máme opět další ročník taneční soutěže pro mladé tanečnický Terne čercheňa/Mladé hvězdy. Soutěž, jejímž zakladatelem je Mgr. Robert Sutorý, již od roku 2003 každoročně pořádá Dům dětí a mládeže Hranice, p.o.. Akce se bude konat v sobotu 19. října 2024 od 11 hodin v hranické sokolovně (Tyršova 1) v Hranicích na Moravě. Na tuto taneční soutěž se sjíždějí taneční soubory z celé České republiky, někteří z nich jezdí na soutěž každoročně. Soutěží se ve třech kategoriích, a to tradiční romský tanec, moderní tanec a latinskoamerický tanec. Taneční soubory předvedou svůj talent a odborná porota následně hodnotí. Porota se zaměřuje na celkový taneční projev, kostýmy a taneční choreografii. Soutěž pomáhá mladým tanečnickům začlenit se do tanečního prostředí i pro širší veřejnost. Soutěžní scéna může být také místem pro setkávání s dalšími tanečnickými, sdílení zkušeností a navazování nových přátelství. Vstup je zdarma, můžete se přijít podívat a fandit. S Robertem Sutorým jsme si v rozhovoru pěkně popovídali.

Ti z vás, kteří zvažujete se do soutěže přihlásit, máte možnost to zkusit. Přihláška je k dispozici na e-mailu: rsutory@mesto-hranice.cz. Přejí vám, jestli právě zkoušíte nový tanec, ponořte se do něj celým svým srdcem, tělem i samotnou duší, a přijďte 19. října všem ukázat, co ve vás je. Přejí všem tanečnickům hodně štěstí!

Pár rad před soutěží

Je opravdu důležité být před samotnou soutěží fit. Je tedy velmi důležité před soutěží odpočívat, pravidelně jíst a pít. To vše tělu dodá energii pro náročný soutěžní den. Jestliže jste ve stresu a bojíte se, tak věřte, že stoprocentní výkon na tanečním parketu a před porotou nezvládnete.

Každý z tanečnicků by měl být za svůj taneční projev a představení zodpovědný sám za sebe. Na pravidelné tréninky a zkoušky by měl tanečník chodit vždy včas a připravený, aby vše dobře zvládl a nebyl pozadu. Co se týče tanečních kostýmů, vždy vybírejte podle toho, jaký druh tance tančíte. Velmi zásadní pro všechny tanečnický je jednoznačně taneční obuv. Ta musí být pohodlná a musí být určená čistě jen na taneční parket a vystoupení. Proto si nezapomeňte vše před soutěží připravit a nachystat, abyste na nic důležitého nezapomněli. Pro zpestření kostýmů jsou vhodné i doplňky jako jsou náušnice, náramky, šátky, čelenky do vlasů a jiné. Opět zde platí, vše vybírejte podle toho, jaký druh tance tančíte. Trochu se na soutěž nalíčit taky není na škodu, ale jak se říká, všeho s mírou.

Pro ty z vás, kteří jste ještě před diváky a porotou nikdy nestáli ani netancovali, je dobrá představitost. Zkuste si představit plný sál diváků. Pracujte na svém výrazu a do tance dejte energii, radost a úsměv,

kteří zabere na porotu. Taky je důležitý oční kontakt, vždy, když tančíte, dívejte se na toho člověka, dívá se, pro kterého tančíte. Zvedněte hlavu vzhůru a vypněte hrudník, ukažte svoji hrstost a vztah k tanci. Komunikujte s diváky svým pohledem. Nechte hudbu, ať vás vede, nikam v tanci nespěchejte, ať už to máte za sebou, ale užívejte si ty chvíle na parketu. A pokud nevyhrajete, tak nebuďte smutní, protože je dobré se dál překonávat a zdokonalovat se. Výhra v tanci totiž není vítězství.

„Velmi důležité je zmínit, že i když je to soutěž, i když je to soubor, musí si soutěžící sami sebe vážít a respektovat ostatní soutěžící. Jde o to, aby si zvýšili sebedůvěru v sebe sama, že dokážou překonávat překážky a plnit si vytyčené cíle.“

Ahoj, Roberte, jsi zakladatelem taneční soutěže Terne čercheňa, která funguje již od roku 2003. Mohl bys nám říct, kdy a proč se v tobě tato myšlenka probudila? Jak moc je ti tanec blízký?

Ahoj, Veroniko. Vše začalo v roce 2001, kdy jsem založil náš kroužek, který je vedený pod hlavičkou DDM Hranice, s kamarádkou Petrou Pšenovicovou, která přijela z Olomouce k nám do Hranic na battle – taneční soubor Hranice proti Olomouci. Battle je bezkontaktní taneční soubor, v němž se střídá jedna strana s druhou, jednotlivci nebo skupiny. Jedna strana se snaží předčít druhou tím, že lépe vyjádří danou hudební předlohu prostřednictvím tanečních pohybů a svého srdce.

Další rok už se tanečního souboru zúčastnila další města, jako například Lipník nad Bečvou, který vedla Jana Loštáková. Dnes se účastní taneční soutěže města z celé Moravy.

Jaký je podle tebe smysl soutěží v tanci?

Myšlenkou bylo navázání spolupráce s ostatními NNO a vytvoření prostoru pro setkávání romských dětí, které mají zájem zdokonalovat se v tom, v čem jsou talentované. Velmi důležité je zmínit, že i když je to soutěž, i když je to soubor, musí si soutěžící sami sebe vážít a respektovat ostatní soutěžící. Šlo o to, aby si zvýšili sebedůvěru v sebe sama, že dokážou překonávat překážky a plnit si vytyčené cíle. Šlo také o to, aby chtěli studovat, a ne jen SŠ, ale i VŠ, a to se povedlo.

Mohl bys nám říct, jaká jsou pro letošní ročník pravidla soutěže?

Každý rok jsou stejná, soutěžící mohou tančit v páru, sólově či ve skupině. Jsou tři kategorie, ve kterých mohou děti a mládež soutěžit. Tradiční romský tanec, moderní tanec (Street Dance) a latinskoamerické tance. Pod Street Dance zařazujeme taneční styly jako Hip Hop, House Dance, Popping, Locking, Dancehall, MTV Dance. Důležité je, že všichni mají vyměřený stejný čas na prezentaci svého umění.

Kdo zasedne do odborné poroty?

Do poroty taneční soutěže jako předseda zasedne jako tradičně romská koordinátorka Olomouckého kraje Renáta Köttnerová, bez které by se soutěž již nemohla obejít, místostarosta Hranic a další porotci.

Kdo soutěž financuje a zaštiťuje?

Taneční soutěž Terne čercheňa financuje Město Hranice za spoluúčasti DDM Hranice. Tímto bych chtěl poděkovat Městu Hranice a paní ředitelce DDM Hranice Mgr. Blance Šturalové za podporu a organizaci této taneční soutěže.

Žijeme v době, kdy inovace jsou na místě, je něco, co by se mohlo změnit na soutěži Terne čercheňa?

Myslím, že ano. Hlavně by se mohlo zapojit do organizace mladí Romové, a možná bych jim mohl i celou organizaci taneční soutěže Terne čercheňa předat. V minulosti jsem při této příležitosti také pořádal výstavu obrazů romských umělců z řad dětí a mládeže z Moravy. Zlepšovat by se dalo cokoli, jako třeba osvětlení taneční soutěže, ale každá sranda něco stojí.

Vzpomeně si na nějaký taneční soubor, který v tobě zanechal nějakou významnou vzpomínku?

Musím se přiznat, že každý rok zanechá nějaká taneční skupina významnou vzpomínku. Je velmi obtížné vybrat jednu z nich, ale myslím, že skvělí byli tanečníci z Lipníku nad Bečvou, kteří tancovali Break Dance.

Co bys chtěl vzkázat našim čtenářům, Roberte?

Chtěl bych je pozvat do Hranic na taneční soutěž Terne čercheňa, aby viděli a dokázali ocenit tu energii a radost z tance, kterou vždy vidím já, když moderuji tuto akci.

Veronika Kačová

O fotbalis nane savoro...

Uštađa man upre, sar sovavas pal o dilos, bari vika angl'amaro panelakos. Dikhav andal e blaka, the odoj hine but Roma. Devla, so pes kerel?

„So pes ačhila, Mara?“ phučav jekha romňatar.

„Av tele, jaj, bari bibacht...“

„Pale vareko ušfila andal e blaka?“

„Na, mek goreder!“

Sig cirdav pre mande e cholov, the o tričkico, sig džav avri pal o schodi. Perdal o šero mange džal bari dar.

Avlom ke lende, the mindar lendar phučerav: „Ta so...?“

„Dikh, odoj les den andre helikoptera...“

„Kas?“

„Cikne čhavores, la susedkakre, o motoris les demađa, jov džalas pro biciglos...“

„Joj, miro Del, the keci leske hin berš?“ Chudľa man bari dar.

„Deš beršiko čhavoro, baro fotbalista, the igen mištes pes sikhľol andre škola, čororo...“

„Joj, Devla, čore leskeri daj o dad...“

„Odava tut hin čačo...“

Savore dikhas, sar le raklores den andre helikoptera, the leskeri daj pes juminkerel andre, ale la namukhen. O bala peske čhingerel the igen vriskinel. Džanav, sar lake hin pharones, ačhafuvav lake, džanav, s'odava hin, sar la dukhal o jilo pal o čhavoro. E daj le dadeha pes oblapinde the roven. E helikoptera le čhavoreha imar lecinel, the amen savore dikhas pre daj, pro dad.

Miri pajtaškiňa phenel: „Čak te les avri olestar o doktora len! Me nadžanav, so bi me keravas. Ale o gadže hine zorale, jon olestar džana mištes avri, jon hine zoraleder sar amen, so phenes?“

„Nadžanav, ale odava hin jekh, či hin parno abo kalo, o bibachtalipen hin vaš savoreng nalačo, me man vaš leske modľinava...“

„The me man modľinava, av, džas andre...“

„Hi, the polokones, mire čanga...“

„Avka, the man dukhan o čanga, imar sam phure...“

„Džanes, sar pes odava ačhila?“

„Nadžanav, ale o čhave phenenas, hoj džanas pro bicigľi, maj pal o chodňikos, the o nakladno baro motoris les ispidiňa pre phuv, the denašta het...“

„Joj, odava hin daravuno...“

„Talam nadžanelas, hoj les ispidiňa, baro motoris...“

„Adaďives o šofera džan igen zorales, varesave hine tiž maďarde abo sfeťimen, the hin lenge jekh, so hin pal lende...“

„Nadžanav, ale mušines te del briga the pro chodňikos, čačo?“

„Oda šaj džanes!“

Imar aňi nakamav te vakerel, andro šero hin mange oda rakloro, hin mange igen pharones pre leste. Polokones avilam k'amaro panelakos, the džas sako khere.

Ola šofera natroman zorales te džal, pal o cikne gava.

Gele preku duj kurke, the me andre bota dikhav la da, le rakloreskra. Dav lake lačo dives, the phučav pro čhavoro.

„Sar hin tire čhavoreske?“

„Paľikerav, hoj pre leste phučes, ale hin odava čulo feder...“

„Joj, odava lošanav...“

„The me lošanav, no, avela amen but so te kerel. Ale hlavno, hoj dživelav...“

„Jilestar som rado...“

„O čhavoro hin pal e bari operacija, polokones avel upre. Ale idž dikhľa, hoj leske line jekh čang, igen hin olestar somorutno. Somas leha furt caľi rat, jov duminel čak pro fotbalis, hoj imar našťik khelela. Me leske phenav, hoj o iletos nane čak o fotbalis, o dživipen hin igen baro, ale jov hino somorutno. No miro jileskero čhavoro hin psichicki pr'oda namištes, ale me paťav, hoj me le romeha leske daha bari godi andro iletos. Hin somorutno, ale čak, kaj te dživel!“

„Odava hin tut čačo, me man vaš tumenge modľinava. The de leske amendar paľikeriben, savorendar, hoj pre leste duminas! „E gadži pes si kra asandila, the paľikerel mange.“

Pre duma mange džal oda rakloro. Me džanav, hoj but čhavore kamen te športinel, varekaske hin bacht. No me man modľinava vaš leske, kaj andre leskero iletos avel buter bacht...
Irena Eliášová

O Roma vakeren

pořad ČR určený pro Romy.

www.romove.cz

Výstava Českoslovenští letci v RAF – Nebeští jezdci

KDE:

Hodonín u Kunštátu.
Památník holocaustu Romů a Sintů na Moravě

TRVÁNÍ VÝSTAVY:

3|4 – 31|10 2024

Vstup zdarma

Věděli jste, že jeden z nich létal bez nohy? Že se důstojnický sluha stal velitelem britské peruté? Výstava mapuje období od počátku výcviku budoucích příslušníků RAF, přes jejich nebezpečné útoky do odboje i boje za svobodu v letectvech několika zemí.

Djot 310, peruté RAF před letounem Hawker Hurricane Mk I na letišti v Duxfordu (7. 9. 1940).
Zdroj: Sbírky Imperial War Museums, Foto: Stanley Arthur Devon

Hodonín u Kunštátu, Památník holocaustu Romů a Sintů na Moravě, Hodonín 76, 679 75 Hodonín

rommuz.cz

Kiba Lumberg od 17. 5. 2024

ČERNÝ

m r k muzeum romské kultury

MOTÝL

Ceník inzerce

celá strana 5 000 Kč (rozměr 26×40)

1/2 strany 3 500 Kč (rozměr 26×20 nebo 40×13)

1/4 strany 1 500 Kč (rozměr 13×20)

menší formát – 7 Kč/cm²

Sleva při opakované inzerci na druhé a další vydání 25%

žádosti o inzerci na: holomkova@srm.cz

Předplatné Romano hangos

příjmení, jméno: .....

název organizace: .....

adresa, PSČ: .....

e-mail: ..... telefon: .....

počet objednaných výtisků: .....

způsob platby: hotově složenkou

bankovním převodem bez faktury; variabilní symbol:

bankovním převodem na fakturu

vyplněný formulář zašlete na adresu: Romano hangos, Cejl 460/35, Brno 602 00. Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010 nebo pošlete e-mail s vašimi údaji na adresu holomkova@srm.cz

cena předplatného pro rok 2024 je 420 Kč

Romano suno 2024

Džanes romanes? Ta ma ladža! Khel avri!

Romano suno (Romský sen) je soutěž v romštině. Zúčastní se jí i ty! Je jedno, kterým romským nářečím mluvíš. Můžeš poslat svůj text do Pisinás romanes, video do Vakeras romanes anebo si v romštině zasoutěžit na živo v Džanas romanes.

Vyber si jedno z témat! Napiš o něm! Anebo o něm natoč video!

Nekfeder manuš, so les prindžardal / Nejzajímavější osoba, kterou jsi poznal(a)

So aveľa pal o meriben? / Co bude po smrti?

Sar dikhes pre kada, te pes kamen duj džuvľa abo duj murša? / Jak vnímáš to, že se milují dvě ženy nebo dva muži?

Te bi pale ulřifomas, kamavas bi te aveľ... / Kdybych se znovu narodil(a), chtěl(a) bych být...

Pisin pal koda, so kames / Volné téma

PISINAS
romanes

VAKERAS
romanes

Chceš se utkat v romštině na živo? Džanas romanes je tu pro tebe!

DŽANAS
romanes

Přihlaš se sám anebo ve dvojici (ze své rodiny, školy, neziskovky). Vítězí dvojice, která rychleji napoví a uhadne slova v romštině. Hrajeme nejdliv on-line, finalisté se utkají v prosinci v Praze.

Informace pro účastníky

Texty a videa pošlete do Nové školy, o. p. s. do 30. června.

Do Džanas romanes se hláste do 31. října.

kontakt: marie.borkovcova@novaskolaops.cz; více na www.novaskolaops.cz

Úřad vlády České republiky

Projekt je realizován za finanční podpory Úřadu vlády České republiky. Výstupy projektu neprozetnížní název Úřad vlády České republiky a Úřad vlády České republiky neodpovídá za použití informací, jež jsou obsahem těchto výstupů.

Obecně prospěšná společnost Nová škola je nezisková organizace, která od roku 1996 podporuje aktivní vzdělávání dětí, včetně dětí zask sociálně či kulturně znevýhodněných dětí a mládeže.

SRNM

Adresa redakce

Romano hangos

a

Společenství Romů

na Moravě

Cejl 460/35,

Brno 602 00

tel.: 545 246 673

www.srm.cz

číslo účtu:

2300661977/2010

Jihomoravský kraj

MINISTERSTVO
KULTURY

B | R | N | O

Romano hangos / Romský hlas. Vychází s finanční podporou Ministerstva kultury, Jihomoravského kraje a Statutárního města Brna.

Vydává Společenství Romů na Moravě. Registrováno Ministerstvem kultury ČR pod č. E 8154.

Redakce: Sabir Agalarov (šéfredaktor) romanhangos@gmail.com; Alica Heráková, Gejza Horváth, Jana Horváthová. Grafická úprava a sazba: Radim Šašinka.

Adresa redakce: Cejl 460/35, 602 00 Brno, tel.: 545 246 673, e-mail: romanhangos@gmail.com, Elektronická verze: www.srm.cz.

IČO vydavatele: 44015178. Bankovní spojení: Fio banka, číslo účtu: 2300661977/2010. Tiskne: Samab press group, a.s., Cyrilská, Brno. Rozšiřuje: Kongrestakt Brno.